

WELK LEVENSBESCHOUWELIJK ONDERWIJS?

Paul De Knop, Patrick Loobuyck en anderen pleiten voor één vak levensbeschouwing, in antwoord op de opmerking van aartsbisschop Léonard over het godsdienstonderwijs (De Morgen 12 mei). Zij schrijven onder meer: “*Voor de samenleving is het ergste echter dat in het officieel onderwijs systematisch de segregatie van verschillende levensovertuigingen wordt georganiseerd*”.

Segregatie? In het officieel onderwijs? Is dit geen tikfout, moet er niet staan: ‘het confessioneel onderwijs’? Indien het geen tikfout is, dan vermoed ik dat nogal wat ondertekenaars het gemeenschapsonderwijs niet uit eigen ervaring kennen, evenmin als hun kinderen en kleinkinderen¹². Dat zou niet zo vreemd zijn, want het confessionele net leidde en leidt de overgrote meerderheid van de Vlamingen op. Anders dan in het katholieke net zitten in de gemeenschapsschool leerlingen van diverse levensovertuigingen samen, in alle lessen, op de speelplaats, tijdens sportnamiddagen en uitstappen. Elke overtuiging wordt als gelijkwaardig behandeld, ook omdat de leraren een mix vormen van politieke en levensbeschouwelijke diversiteit. Het kan niet anders dan dat tussen de leerlingen vriendschappen gesmeed worden over de godsdiensten en vrijzinnigheid heen. Deze school is dus een weerspiegeling van de hedendaagse pluralistische samenleving.

Waarom blijven lessen godsdienst (van diverse boeken) en lessen niet-confessionele zedenleer nog nodig? Omdat moraal, normen en waarden, niet alleen in het gezin of in de jeugdclub of disco worden aangeleerd, maar er moet ook meer professionele opleiding zijn – zoals voor lezen, schrijven, rekenen, biologie, geschiedenis. Of willen we de overdracht en vorming over normen en waarden overlaten aan de vrije markt

¹ Patrick Loobuyck schreef al op 23/10/2009 dat de segregatie in het gemeenschapsonderwijs zich niet beperkt tot de levensbeschouwelijke vakken. “*Het schoolpactstelsel resulteert vandaag in een onpraktisch, duur en gesegregeerd stelsel in het officieel onderwijs waarin leerlingen per levensbeschouwing afzonderlijk gezet worden. Deze segregatie beperkt zich overigens niet tot de levensbeschouwelijke vakken. Al van in de kleuterklas worden ouders gevraagd om aan te geven welk levensbeschouwelijk vak kindlief zal volgen, zodat de school alvast kan groeperen per klas – dat levert minder moeilijkheden op voor de uurroosters. De verzuiling, die in 1958 erg bepalend was voor het schoolpactcompromis tussen vrijzinnigen en katholieken, speelt dus nog elke dag haar rol in ons onderwijs, alle inspanningen tot ontzuiling ten spijt*”. Hij pleit voor “een inclusief levensbeschouwelijk vak”, in plaats van de lessen godsdienst en zedenleer; zonder evenwel te preciseren of hij dat ook bedoelt in het confessioneel onderwijs. Hij organiseerde in 2009 aan de UA een tweedaags symposium over hetzelfde thema. <http://www.liberales.be/essays/loobuyckschoolpact> In een interview in Knack zegt Loobuyck dat het nieuwe vak echter geen levensbeschouwelijk vak moet zijn, maar een algemeen vormend vak over levensbeschouwingen. Volgens hem is het vak zedenleer nu ingepalmd door de vrijzinnige zuil terwijl het oorspronkelijk bedoeld was als een neutraal vak. Zie: <http://www.google.be/search?q=loobuyck+patrick&hl=nl&client=safari&rls=nl-nl&start=20&sa=N> Loobuyck studeerde godsdienstwetenschappen aan de KUL, waar hij zijn geloof verloor. Zijn secundair onderwijs volgde hij in een college.

² Eva Brems volgde secundair onderwijs in het Heilig Hartinstituut in Leuven, studeerde daarna aan de KUL. Ludo Abicht ging naar het Franciscus Xaveriuscollege, en werd novice bij de jezuïeten.

van commerciële media, reclame, internet, films? Maar één gezamenlijke levensbeschouwelijke les, samen voor vrijzinnigen en gelovigen van diverse profeten, zou natuurlijk verworpen worden door RK Kerk, en door de vele scholen en ouders die een “christelijk project” willen. Weer andere ouders verkiezen joodse scholen. *Inhoudelijk* hebben ook vrijzinnige humanisten een andere benadering van de moraal dan gelovigen, die weer onderling verschillen omdat ze telkens hun eigen positieve waarden én zonden hebben. Gelovigen zullen de eersten zijn om dit bij te treden. Zij steunen zich op millenia-oude heilige teksten die onveranderlijk zijn, en op uitspraken van gezagdragers die het woords gods vertolken. Daarentegen moeten atheïsten leren om door redeneren en vele keuzen hun eigen visie zelf op te bouwen in evenwicht met de samenleving waartoe ze behoren. Dit denkproces is geen spontane aangeboren vaardigheid, maar moet aangeleerd worden en ingeoefend – evengoed als wiskunde, lichamelijke opvoeding, vreemde talen.

Ik eindig met mijn persoonlijke ervaring met de lessen zedenleer, uiteraard in officiële scholen: een lagere school van de Stad Antwerpen, en het Koninklijk Ateneum Berchem. Wat ik daar in de lessen moraal heb geleerd en geoefend, heeft mijn hele leven gekleurd, en nog vandaag stelt het mij in staat nieuwe keuzen te maken, steeds na onderzoek van de feitelijke werkelijkheid, want de wereld is diepgaand veranderd sedert mijn schooltijd. Ik merk dat andere mensen vaak oordelen zoals de traditie voorschrijft, of zoals in hun krant of TV zender wordt voorgekauwd. Dat is wellicht niet de werkwijze van de ondertekenaars van het artikel; allen zijn nl. professionele, universitaire (moraal)filosofen die tijdens vele jaren wetenschappelijk werk hun techniek en visie hebben verfijnd; overigens niet altijd met diepgaande kennis van zaken, zoals ze aantonen in hun opiniestuk. Maar voor alle anderen, jonge medeburgers en kiezers, moeten er levensbeschouwelijk gekleurde lessen moraal blijven bestaan.

Frank Roels, Gent

12/5/2010

in verkorte vorm verschenen in De Morgen; de voetnoten werd later toegevoegd.